

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto III. Štev. 7
Julij 1924

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Več preizkuševalnega duha.
Č.: Tuberkuloza-jetika goveje živine.
R.: Skedenj.
Industrialno gojenje breskev.
Dobri izgledi za izvoz zgodnjih pridel-
kov.
Just Ušaj: O obiranju sadja.
R.: Ko kopljemo krompir...
Inž. A. Podgornik: O uporabi hlevske-
ga gnoja.
ip.: Podorite strnišče takoj.
Ajda.
Nosperal.
Just Ušaj: Cladosporium Roesleri.
Naglo posušenje trte.
Kolkovanje pri prodaji vina.
Čebelarstvo: Čebelarstva opravila v ju-
liju. V okviru naše organizacije. Uvoz in
izvoz medu iz Italije.
Znižanje uvozne carine na nekatere po-
ljedelske stroje.
Zadružništvo.
Vprašanja in odgovori.
Kaj delamo v mesecu juliju.
Tržni pregled.
Gospodarski drobiž.

Urednik sporoča.

Sotrudniki so lepo naprošeni, da do-
pošljejo gradivo do vsakega 25. v mesecu.
Kar ni priobčeno v ti številki, pride, ako
ni bilo odgovorjeno pismenim potom.

Uprava opozarja, da je zastonj vsaka re-
klamacija po 1. in 2. številki, ker so pošle.

Zadruga!

Vse potrebne tiskovine dobite pri
„Zadružni Zvezi“ v Gorici.

CENA OGLASOM: 1 stran 100 Lir
1/2 strani 60 Lir
1/4 strani 40 Lir
1/8 strani 25 Lir

Za objavo v 2 št. 5% popusta, v 3 št.
10%, v 6 št. 20% celo leto 30% popusta.

Kmetovalci!

Gotovo se zavedate, da je živinoreja
podlaga kmetijstvu, hrbtenica našega go-
spodarstva. Predpogoj živinoreje pa je
dovoljno pridevanje krme in da dosežemo
to, moramo gnojiti našim senožetim in
travnikom.

Zberite naročila za tomaževo žlindro in
kalijevo sol, ter izročite naročila

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Verdi 37 (skladišče via Morelli 36).
kjer krije velika večina naših kmetovalcev
svojo potrebo na umetnih gnojilih, čemur
je dokaz to, da je prodala tekem 1. 1923
*nad 45 vagonov tomaževe žlindre in pre-
cej vagonov drugih umetnih gnojil.* Te
ogromne količine pa je prodala Zadružna
Zveza samo zato, *ker oddaja prvovrstno
blago po najnižji tržni ceni.*

Skušati morate zbrati toliko naročil, da
dobite *cel vagon* na bližnji kolodvor, ker
tako *prihranite* gotovo par lir pri q.

SODI EDVARD BREGANT Izdeluje vsakovrstno kletarsko posodo, spre-
jema vsako popravilo po zmerni ceni, Prodaja
Via Morell 12 - pipe, zamaške itd.

Vabilo

k

XVIII. rednemu občnemu zboru „Zadružne zveze“ v Gorici

ki se vrši

dne 10. julija 1924. ob 9.30 predpoldne
v zadružni hiši, Corso Verdi v pritličju na desni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o poslovanju v letu 1923.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1923.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

V smislu § 22. pravil se v slučaju nezadostne vdeležbe vrši na istem mestu in z istim dnevnim redom pol ure pozneje drug občni zbor, ki bo sklepal veljavno, neoziraje se na število zastopanih članic.

Zvezini računi so v smislu § 16, pravil od 1. julija t. l. naprej v zvezinem uradu ob navadnih uradnih urah članicam na vpogled.

Zadružni pozdrav!

Načelstvo „Zadružne zveze“
v Gorici.

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto III.

Štev. 7

Julij 1924

:: Upravištvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Več preizkuševalnega duha.

V majevi številki tega lista smo priobčili majhno sliko delovanja in nehanja Luthra Burbanka, velikega ameriškega preizkuševalca na kmetijskem polju. Uspehi njegovih poskusov so danes znani po celem svetu in celi svet, tudi evropske države, se okoriščajo z njimi.

Marsikateri čitatelj bo rekel: Tako preizkuševanje je mogoče edino Luthru Burbanku in to pač v vsemogočni Ameriki. Kaj bomo mi reveži?

Ta ugovor je mogoč in tudi upravičen, vendar se moramo zavedati tega, da zavisi celotni napredek na gospodarskem polju skoraj izključno od uspehov poskusov, ki so jih pričeli, vodili in navadno dovršili posamezniki, ki so bili poleg tega večinoma v gospodarskem oziru veliki reveži. Danes je skoraj vsakemu našemu otroku znano ime iznajditelja šivalnega stroja, slavnega Singerja, ki je bil pač eden navadnih ljudi in ni ležal v svilenih tančicah. Podobno zgodovino imajo skoraj vsi iznajditelji, ki so s svojimi izumi pognali človeško civilizacijo naprej.

Z navedenim nočemo nobenega našega kmetovalca zapeljati k temu, da bi svoje premoženje založil v različne poskuse, ki bi se zelo lahko izjalovili in požrli celo premoženje. Malo več preizkuševalnega duha pa je pri našem kmetjskem ljudstvu nujno potrebno, in sicer:

Marsikje se govori, še več pa piše, o uspehih z umetnimi gnojili in o tem, da se umetna gnojila tudi izplačajo in da prinašajo več kot stodontne obresti vložnega kapitala. Gotovo je, da vporabljajo stalno umetna gnojila vsi oni kmetovalci, ki so enkrat videli, kako učinkujejo. Kljub temu se pa dobe zelo mnogi, ki v umetna gno-

jila ne verujejo. Zmiraj imajo gotove pomisleke, oziroma gotove izgovore, ki so utemeljeni samo v njihovi domišljiji ali lažnjivosti. Ne potrudijo se tudi nikdar, da bi si nabavili par kg umetnih gnojil in si na podlagi poskusa napravili nepristransko sodbo. Tu bi bilo preizkuševanje na vsak način na mestu.

Pisec teh vrst je predaval nedavno o važnosti škropljenja z raztopino modre galice in apna proti peronospori na krompirju. Prisotni so bili taki kmetovalci, ki so s škropljenjem že poskušali in bili z uspehom tako zadovoljni, da so sklenili vsako leto škropiti; bili so pa zraven tudi taki, ki so pač verovali, da peronospora mnogo škoduje na krompirju, a trdili, da škropljenje z raztopino modre galice in apna škoduje. Ako bi slonela ta trditev na resničnosti in bi imela za podlago izvršen poskus, bi moral človek trditev odobravati, a izkazalo se je, da oni, ki je trdil, da modra galica škoduje, modre galice ni niti poznal. — Navadno so podobni neumni Tomaži zelo slabi gospodarji tudi na lastnem posestvu, ter puste navadno da gnojnica teče po klancu in vaški cesti, da veter izsuši na polju gnoj, imajo snetljivo žito, itd.

Naši kmetovalci pa ne bi smeli poskušati samo umetna gnojila in škropljenja proti peronospori na krompirju, temveč je tudi drugod vse polno poskusa vrednih vprašanj. Preglejmo jih par:

Katera koroza je najpripravnejša za naše kraje? Na to vprašanje ne more dati danes noben strokovnjak in noben kmetovalec pravega odgovora. Pravilni odgovor bi moglo dati edino veliko preizkuševališče, ki recimo ne bi sadilo vseh 30.000

vrst koruze, kolikor jih do danes poznamo, temveč vsaj najvažnejše vrste. Na našem ozemlju se sadi danes zelo mnogo vrst koruze, katerim ve le malokdo pravilno ime in med temi vrstami jih je zelo mnogo, ki se jih nikakor ne izplača gojiti, ker dajo premalo. Gotovo je, da ni ista vrsta koruze za vse dele naše pokrajine enako na mestu, a gotovo je, da je za vsak del pokrajine ena vrsta najboljše. In to vrsto bi morali najti. Ker pa nimamo velikega preizkuševališča, ki bi se s tem pečalo, bi morali kmetovalci sami rešiti to vprašanje na ta način, da bi v malem poskušali, poskušali recimo z $\frac{1}{4}$ kg semena.

Ako bi se ti majhni poskusi pravilno organizirali, bi gotovo v par letih našli najboljšo vrsto. Pravilna organizacija glede koruze bi bila približno sledeča: V vasi bi naročil učitelj ali duhovnik ali kdo drugi po nekoliko semena od vseh vrst koruze, ki je v trgovini dosegljiva ali ki bi se dobila v okoliških vaseh. Posamezen kmetovalec bi dobil le eno vrsto, ki bi jo zasadil ravno tako kot ostalo svojo koruso, samo na posebnem prostoru. Obdelvanje bi moralo biti seveda popolnoma isto, kot pri ostali korusi. V ostale podrobnosti se ne spuščamo.

Na ta način bi tekom enega leta že približno vedeli, katera korusa sploh ni za naš kraj in to bi izločili. Poskus se bi moral seveda voditi vsaj nekoliko let, da bi opazovali vrste v vseh podrobnostih.

Isto vprašanje velja glede krompirja, isto vprašanje glede fižola in graha, isto vprašanje glede žit, zelenjave itd. Kakšne dobre solate imamo in kako ničvredno dobimo navadno na mizi naših posestnikov.

Zavedati se moramo, da bomo dosegli pri našem kmetijstvu šele tedaj najvišji dohodek, ko bomo poleg pravilnega obdelovanja in gnojenja ter zatiranja škodljivcev, imeli preizkušeno najboljšo vrsto. Najboljše vrste pa nam ne bo izročil noben strokovnjak temveč jih bomo dobili le na naših poljih z majhnimi poskusi.

Hi koncu bodi zopet omenjeno to, da ne želimo zapeljati nobenega kmetovalca v zmoto, da bi obstajalo vse njegovo delo v prirejanju različnih poskusov, pač pa želimo, da bi se v malem bolj pečali s poskusi, kot se dosedaj. To je na mestu posebno tam, kjer se ne zahteva velik kapital, temveč predvsem nekaj dobre volje. In ta nam je sploh povsod neobhodno potrebna, ako želimo na ti zemlji doseči vsaj nekoliko zadovoljstva.

Tuberkuloza-jetika goveje živine.

Tuberkuloza ali jetika je dandanes najopasnejša bolezen za vso živino. Gotovo imamo bolezni, ki ugonobe hitreje posamezno žival in ki napravijo živinorejcu naenkrat veliko škode, toda tuberkuloza uničuje polagoma, dostikrat dolgo časa neopažena, zavrtno, govodorejo celih pokrajin. Lahko rečemo, da je tuberkuloza ravno taka sovražnica goveje živine, kakor je tuberkuloza opasna človeškemu rodu, ki vsaj v naših krajih ne pozna bolj razširjene in opasnejše bolezni kot je jetika.

Iz opisa tuberkuloze pri goveji živini se lahko razvidi, kako je ona slična človeški tuberkulozi ali jetiki.

Tuberkuloza med govejo živino se razširja najrajše in najlažje tam, kjer je veliko živine na majhnem kraju stisnena, to-

rej v hlevih, kjer je veliko živine skupaj, kjer se krmijo živali le v hlevu in pridejo na prosto ali na pašo le prav malo ali pa celo nič. V gosto naseljenih krajih, posebno v takih, ki so v bližini večjih mest se razširja tuberkuloza najhitreje; največ je te bolezni na večjih posestih, ki se pečajo intenzivno z mlekarstvom ter gledajo le nato, da istisnejo iz krav čim več mleka, pri tem pa krmijo le v hlevu in ne spuščajo živali, posebno mladih, na prosto in seveda tudi ne na pašo. Pri manjših posestnikih, ki imajo dober hlev in pa prilično dosti pašnega prostora, pojavlja se tuberkuloza redkeje, najmanj pa je te bolezni med tisto mlado živino, ki je večinoma le na paši v planinah.

Glavno škodo, ki jo napravlja tuberkuloza je v tem, da se rede jetične živali

slabo, dajejo manj mleka, da se vzredi mlada živina le težko in da ne dosežejo na jetiki obolele živali primerno visoke starosti. Seveda ne pogine na tej bolezni mnogo živali in sicer zaradi tega ne, ker proda vsak previden gospodar jetično žival še pravočasno mesarju ali pa jo zakolje sam; toda meso od take, navadno zelo mršave živali je manj vredno in na klavnicaх zaplenijo, konfiscirajo dostikrat precejšnje kose ali pa tudi cele dele jetične živali, kar je vedno le v škodo prodajalcu živine.

Tuberkuloza je nalezljiva bolezen; govedo se okuži z njo dostikrat na ta način, da zauživa krmo, v kateri so kužne snovi jetike (tuberkulozni bacili); krma in pa tudi pijača okuži se navadno s tem, da pridejo v njo stvari, ki jih vržejo iz sebe bolne živali pri kašljanju ali pa z blatom, mlade živali okužujejo se često z mlekem jetičnih krav. Jasno je, da se bo okužila krma in po krmi žival tem lažje, čim več je v hlevu živali, čim bližje je ena žival drugi, čim manj se zračijo hlevi in čim več bivajo živali le v hlevu. Na prostem se okužijo živali le prav redkokedaj, kajti na prostem ne pridejo živali v preveliko dotiko in solnčna svetloba uničuje na prostem sproti kužne snovi.

Kakor niso vsi ljudje enako sprejemljivi za jetiko, tako kažejo tudi živali različno odpornost proti obolenju na jetiki, ako so dobile v se kužne snovi. Splošno se reče lahko le to, da obole mlajše živali veliko lažje kot pa starejše. Podeduje se jetika le redko kedaj, če prav se to dostikrat trdi. Jetična krava prenese sicer dostikrat bolezen na mladiča v svojem telesu, toda tako tele odmrje in krava izvrže; kadar pa iznosi krava tako tele, pogine to tele gotovo prav kmalu po rojstvu. Dokazano je pa, da ostanejo teleta tudi od močno tuberkuloznih krav pri življenju in se tudi dobro razvijajo, seveda ako se ravna z njimi pravilno in se pazi zlasti na to, da se ne okužijo v hlevu.

Tuberkuloza se prične na ta način, da nastane na okuženem mestu telesa takozvani *tuberkel*, to je sivo, prosojno zrno, ki je tako majhno, da se ga komaj še vidi s prostim očesom. Okoli enega takega

zrna nastanejo polagoma še druga zrna (tuberkuli), ki se sprimejo medseboj in tvorijo na to večja, suha, rumenkasta in sirasta mesta, ki so značilna za tuberkulozo. Pri goveji živini nastanejo taka mesta v prsnih delih telesa, posebno v pljučih. V pljučih so taka sirasta mesta različne velikosti, bolj ali manj trda in pri mrtvi živali se jih navadno že začuti, če se otipa površino obolelih pljuč. Tako obolela mesta imajo v sebi tudi gnoj in se prično združevati medseboj, tako da nastanejo v pljučih votline (kaverne) precejšnje velikosti. Seveda se delajo vsa ta trda, gnojna mesta in pa votline le na škodo zdrave pljučne tkanine in zdravih pljuč je vedno manj; te spremembe v pljučih povzročajo na to vnetja in katere v pljučnih delih. Tuberkuloza pri goveji živini pojavlja se posebno rada tudi na prsnih, srčnih in trebušnih mrenah. Na teh mrenah zraste polagoma velika množina takih tuberkuloznih tvorb, ki so trde in imajo v sebi sirasto materijo; te tvorbe, ki se navadno svetijo kot biseri, se včasih razmnože tako, da vise na mrenah kakor karfijola ali pa kot grozdje. Na sličan način kot pljuča in mreene obole na tuberkulozi lahko tudi vsi drugi telesni deli kot jetra, ledvice, čreva, maternica, vime itd.

Jetike ni vselej lahko spoznati posebno v njenem početku ne. Pri pljučni tuberkulozi, ki je najbolj pogosta med govejo živino, imajo živali spčetka suh, močen kašelj, ki pa postane polagoma težak, boleč in votel ter zelo utruji žival; proti koncu bolezni kašlja že žival, če jo primemo le malo za hrbet. Vsak tak dolgotrajen kašelj je sumljiv in potrebno je, da gošpodar tako žival preiskati čim preje po strokovnjaku. Čim bolj boleha žival tem bolj tudi hujša, če prav pri tem včasih prav dobro je; koža na živali postaja trda in se da le malo privzdigniti na rebrih; večkrat je bolna žival tudi napeta in težko diha.

Tuberkuloza na mrenah se spozna le težko, najložje še takrat, ako obole mreene na spolnih delih; tako obolele živali se namreč vedno in hudo pojajo. Precej lahko se spozna tuberkuloza na vimenu. Pri tem obolenju nastane na zadnjem delu

vimena oteklina, ki pa ni nič vroča in tudi prav nič boleča in ki postane sčasoma prav velika, trda kot kamen in izpodrine zdrave dele vimena; včasih je tudi po več takih trdih, ne bolečih oteklin v vimenu, ki uničujejo polagoma vime. Mleko v takem vimenu spočetka ni izpremenjeno, pozneje pa postane zelenkasto - rumeno, vodeno in nečisto.

Tuberkuloza je zavratna bolezen, katera se razvije počasi in katere dostikrat dolgo ni mogoče spoznati; zgodi se celo, da se jo spozna včasih šele pri starejši živali, takrat se pa lahko dožene, da je imela jetiko že kot mlada žival. Počasno in neopazeno razvijanje boleznij je vzrok, da se okužijo dostikrat veliki hlevi in vsa živina v njih, ker se ne odstrani iz hlevov pravočasno bolnih živali in okužujejo vsled tega bolne živali včasih leta in leta druge živali. Živinorejci, posebno veliki in taki, ki se pečajo v veliki meri z mlekarkstvom, dajo cepiti vso svojo govejo živino s takozvanimi tuberkulinami; po cepljenju s tuberkulinom pokažejo se na okuženih in že bolnih živalih posebni znaki (gnojenje iz oči, zvišana telesna toplota) in gospodar spozna tako, katere živali bo moral izločiti ter oddati mesarju, da mu ne bodo napravile še večje škode.

Za zdravljenje tuberkuloze nimamo pravih sredstev, ravno tako ne, kakor manjka še vedno zanesljivih sredstev za zdravljenje tuberkuloze, jetike pri ljudeh. Gotovo je pa, da ozdravi dostikrat marsikatera, še ne preveč bolna žival sama, vendar pa to le tedaj, če živi v čistem zraku, če se jo krmi prav dobro in če se je ne izrablja preveč za delo ali pa za molžo. Splošno pa ne kaže poskušati z zdravljenjem očitno jetične živali ampak najbolje je, če se da tako žival mesarju, dokler še ni shujšala preveč in dokler še ni obolenje tako hudo,

da bi okuževala bolna žival s svojimi odpadki še drugo živino.

V boju proti tuberkulozi, jetiki je treba skrbeti predvsem za to, da se čim bolj prepreči okuženje živali. Ker vemo, da je pri živini, ki se giblje prosto na paši in po planinah, tuberkuloza le redka prikazen, skrbimo, da dobijo živali priliko, da se gibljejo mnogo na paši ali pa vsaj na prostem v zdravem zraku. Živalim, ki se gibljejo prosto, razširijo se pljuča in utrdijo se sopilni organi in take živali se ne prehlade vsled vsake malenkostne vremenske izpremembe in ne dobijo raznih katarjev, ki pospešujejo okuženje s tem, da slabe sopilne organe in jih napravljajo sprejemljive za okužene s tuberkulozo. Govedo naj se spušča pri vsakem količkaj ugodnem vremenu, tudi po noči na prosto in v tem času naj se dobro prezračijo vsi hlevski prostori. Vsak mesec naj se dvakrat hlevi dobro izkidajo, popolnoma očistijo in razkužijo, da se uničijo na ta način kužne snovi, ki so se nabrale v hlevu. Hlevi naj se uredijo tako, da ne bodo stale živali z glavo proti glavi in bruhale sapo in zlemed druga v drugo. Živali, o katerih mislimo, da so tuberkulozne, oddajmo čim preje mesarju. Pred vsem naj se odstranijo iz hleva živali, ki bolehajo stalno na pljučih, potem take, ki imajo dolgotrajne črevesne katarje (stalne driske), odstranimo tudi vse živali, ki polagoma hujšajo in se ne zboljšajo kljub dobri krmi, posebno pa odstranimo krave, pri katerih opazimo preje omenjene izpremembe na vimenu, iz katerih lahko sklepamo, da je vime tuberkulozno. Ako dajemo posneto mleko teličkom in prascem od sumljivih krav, moramo tako mleko na vsak način poprej prekuhati, kajti dokazano je, da je ravno v posnetem mleku največ kužnih tuberkuloznih snovi. Č.

Skedenj.

Nekateri naši kmetovalci imenujejo skedenj prostor, kjer imajo čez leto spravljene svoje pridelke, drugi pa imenujejo skedenj oni prostor, kjer mlatijo žito, fižol itd. Naj bo mišljen prvi ali drugi slučaj,

na vsak način mora biti skedenj tak, da se nam tam pridelki ne izkvarijo.

Od skednja zahtevamo, da se tam poljski pridelki nekoliko osušijo. Iz tega razloga mora biti suh in zračen in imeti neko-

liko prepilha. Edino v tem slučaju ne bomo imeli v skednju plesnobe, ki dela vsako leto precejšnjo škodo našim kmetovalcem. Žito postane zatohlo, enako fižol, koruza postane plesnjiva.

Ni pa samo plesen sovražnik naših pridelkov na skednju, temveč imajo tudi mnoge druge sovražnike. Marsikaterega poznajo naši kmetovalci, mnogih pa jih ne poznajo, vsaj ne vsi kmetovalci in baš o teh hočemo napisati par besed.

Miš in podgano pozna vsak naš kmetovalec. Sredstvo proti tem škodljivcem je mačka, posebne pasti, celi podovi in zidovi brez lukenj ter z arzenom zastrupljeni cmoki, ki se jih dobi ali lahko naroči v vsaki drogeriji. V tem oziru se dobijo tudi posebni strupovi, ki ljudem ne škodujejo, pač pa glodalcem.

Velik sovražnik je *žitni rilčkar*, ponekod tudi žužek imenovan. Žitni rilčkar je zelo podoben trtjonu, samo mnogo škodljivější. Rilčkar dolbe vsa žita s koruzo vred. Najraje se nahaja na dnu kupa žita, ker ljubi toploto.

Samica prezimuje navadno na skednju, v mesecu marcu in aprilu pa izdolbe na zrno majhno jamico, v katero položi po eno jajce. Iz tega jajca se izleže majhen črvič — ličinka —, ki popolnoma izdolbe in izje zrno. Pozneje se ličinka zabubi in v juliju mesecu se razvije iz bube rilčkar, ki se začne zopet ploditi ter da do jeseni že drugi zarod.

Tega velikega škodljivca uničujemo na ta način, da zmastimo vsakega, kjer ga dobimo ter žito v zalogi večkrat presejemo in tako škodljivce zberemo. Pri nekaterem žitu nam ostane škodlivec na situ, pri drugem pa pade skozi sito. Ob setvi uničimo tega škodljivca s tem, da močimo žito, ki je namenjeno za setev skozi nekaj minut v 3% rastopnini modre galice, vsled česar kaljivost ne trpi, pač pa zamorimo razen tega škodljivca tudi razne kali rastlinskih bolezni (žitna snet itd.).

Žitni molj je drugi, mogoče še večji škodlivec kmetovalčevih zalog, kot žitni rilčkar. Pozna ga skoraj vsak kmetovalec kot zelo skromnega, majhnega metuljčka, ki leta pod večer po skednju, čez dan pa navadno počiva na steni. Pokaže se na-

vadno meseca junija, ko samica zleže in prilepi na posamezna zrna žitne zaloge po eno ali dve jajci, iz katerih se tekem 2 tednov izležejo majhni beli črvički z rujavkasto glavico. Črvički — ličinke — začnejo takoj iskati hrane, ki jo najdejo v močnatem delu zrna. Ko je ličinka zgrizla, oziroma izjela eno zrno ter isto preluknjala, se loti drugega in tako naprej, dokler ne doraste, kar se navadno zgodi meseca septembra. Vsa izjedena zrna so več ali manj zapackana z ličinkinim blatom, ki prileplja zrno k zrnu in ki povzroča neprijeten duh. Naši kmetovalci imenujejo

Kako se borimo proti žitnemu molju? in ki daja tak neprijeten duh, da je zatohlo.

Ko je ličinka žitnega molja v mesecu septembru dorastla, tedaj si poišče miren kotiček, kjer bi lahko prezimila. Tak kotiček najde navadno v kakšnem kotu, kjer se najprej zaprede, pozneje zabubi in iz bube pride na dan zopet mali, skromni metuljček.

Kako se borimo proti žitnemu molju? Metuljčke je težje loviti, — kljub temu moramo vsakega zmastiti - žitnemu molju pridemo do živega najlažje na ta način, da pokončujemo ličinke, ker ako uničimo ličinke, tudi metuljev ne bo. Ličinke najlažje polovimo na ta način, da denemo na kup žita vlažno plahto, na katero bodo ličinke kaj rade zlezle, od kjer jih potem oberemo. Seveda moramo potem žito razgrebsti in posušiti. Žito, ki je od žitnega molja napadeno, ni za prodajo in ga tudi ne smemo mnogo časa hraniti. Ako ga baš takoj ne moremo vporabiti, tedaj ga v krušni peči malo razgrejemo in osušimo. Tako oprazeno žito seveda ni za setev, temveč le za hrano.

Kot vidimo iz navedenega, prezimita oba škodljivca na naših skednjih, se tam rodita in plodita. Poleg teh dveh pa je na našem skednju še drugih nepridipravov in kali raznih rastlinskih bolezni, ki jih bi naši kmetovalci morali zatreti in bi jih tudi lahko zatrli. Potrebno je le držati skedenj v redu in v tem oziru bi morali naši kmetovalci vsako leto vršiti gotova neopustljiva dela. K tem delom spadajo:

1. Večkratni pregled zaloge na skednju je nujno potreben, in sicer vsaj enkrat v

mesecu. Ob priliki takega pregleda moramo zalogo ogledati od vseh strani, ker bomo lahko videli, da nam delajo miši škodo itd. Ako imamo žito na kupu, moramo tudi seči z roko sredi kupa. Ako opazimo, da je v notranjosti kupa večja toplota kot na površini, tedaj smo lahko gotovi, da imamo v žitu kakšnega škodljivca, najprej žitnega rilčkarja. Po tleh in zidih moramo vse dobro ogledati, ali ne najdemo tu pa tam mrtvega rilčkarja, žitnega molja itd.

2. Zalogo moramo večkrat presejati, pregrebsti, ker tako bomo žito ali drugo zrnje rešili prahu in raznih škodljivcev.

3. Vsaj dvakrat v letu moramo skedenj pošteno prečistiti. Prečiščenje obstoji v tem, da odstranimo ves prah, različne druge smeti na tleh, osnažimo stene in kote različnih pajčevin itd. Istočasno moramo

zapolniti vse špranje v podu in v zidovju, ker ostanki v teh špranjah so navadno klica škodi, ki bi mogla nastati. Pometene smeti si moramo ogledati.

4. Nujno potrebno je prebeliti z apnenim mlekom celotni skedenj, ker edino na ta način bomo uničili vse škodljivce glivic, ki nam bi mogle predvsem pri semenu mnogo škodovati. Prebelenje se mora izvršiti vsaj enkrat na leto.

Na skednju držijo naši ljudje vse mogoče stvari. Tam je krompir in koruza, tam je gnjat in slanina, tam so stari čevlji in obrabljene cunjje. Vse to in na še tisoč drugih stvari se nahaja na skednju v idealnem neredu. Napreden gospodar tako ne dela, temveč skrbi, da je skedenj v redu, vedno čist, sploh tak, da je skedenj njegov ponos.

R.

Industrialno gojenje breskev.

Z besedo »industria« naznačamo navadno le oni obrat, kjer se gotovi predmeti predelujejo in kjer se tvorijo iz prvotnih predmetov drugi, novi predmeti, ki so bolj sposobni in pripravi za konsum, kot prvotni. Za kmetijski obrat navadno nismo rabili besede industria.

V zadnjem času pa čitamo »industrialno gojenje breskev«, »industrialno gojenje krompirja« itd. V teh sestavkih pomeni beseda »industrialen«, da je dotični kmetijski obrat obrnjen predvsem na gojenje breskev, krompirja itd. Breskve, krompir itd. dajejo glavni dohodek, ostali pridelki so postranski. Seveda predpostavlja beseda »industrialen« tudi to, da se goje recimo breskve na večji površini in ne samo recimo le v majhnem vrtu ali v opuščnem vinogradu.

Toliko glede besede »industrialen«, v kolikor se nanaša ta beseda na kmetijski obrat.

V našem listu smo že enkrat omenili velike nasade sadnega drevja v Kaliforniji, kjer ima samo eden posestnik tako velik nasad jabolk, kot je goriški sodni okraj. V takih velikih nasadih, kjer se mora držati mnogo ljudi, strojev in vseh drugih

pripomočkov, se gotovo lahko izvrše vsa ona dela, ki jih sadno drevje potrebuje. Lahko se obdeluje zemlja tako, kot strokovna veda zahteva, lahko se gnoji, uničujejo škodljivci, sadje pravilno obira in odbira, ter se tudi lažje najde trg, posebno v oddaljenih krajih, kjer žele večjo količino enakega sadja.

Taki veliki sadni nasadi, sadni obrati, se pa ne nahajajo samo v Ameriki, temveč tudi pri nas v Italiji, in sicer največji so baš nasadi breskev v Massolombardi in Liguriji. Ker so naši kmetovalci, posebno v vinorodnih krajih uvideli, da se gojenje breskev izplača, posebno, ako se pravilno vrši, bo gotovo tudi pri nas gojenje breskev zadobivalo vedno večji razmah. Seveda si ne moremo misliti tako velikih nasadov, da bi eden zavzemal recimo 100 njiv. Naši nasadi so in bodo bolj majhni, a potrebno je, da so napravljeni in gojeni v redu.

Breskev ne smemo saditi skupaj z drugim sadnim drevjem. Tudi v vinograd breskev ne spada, ker bi ji trta vzela svetlobo, zrak in hrano. Nobena rastlina ne zahteva toliko svobode, kot ravno breskev in zato ji tudi moramo svobodo dovoliti.

Predpogoj za uspevanje breskovega nasada je globoko zrahljanje zemlje, ki naj doseže 60 cm do 1 m. Zrahljanje naj ne bo izpeljano samo v vrstah, kjer naj rastejo breskve, temveč enakomerno čez celo zemljišče.

Težka, vlažna zemlja ni pripravna za breskve. Najpripravnejša zemljo dajo lapornata (soldanasta) tla v brdnatem delu naše dežele in peskovita tla v dolinskih legah. Razdalja med drevescem in drevescem naj znaša $4\frac{1}{2}$ — 5 m, ne manj.

V prvih treh letih po sajenju, ko so drevesca še majhna (in ne dajejo dohodkov), uporabimo zemljo med drevesci za sajenje krompirja, nizke zelenjave — zelje; moremo vsejati tudi lucerno, ne smemo pa vmesne zemlje uporabljati za gojenje visokih rastlin, kot je žito, koruza, visokega graha ali fižola natičnika in podobnih, ker bi visoke rastline neugodno vplivale na razvoj breskev.

Umevno je, da mora biti okoli vsakega debelca takoimenovani respektni okoliš, to je kolobar zemlje, ki naj bo popolnoma prost vsake kulture, seveda tudi plevela. Respektni okoliš naj znaša pri začetku vsaj $\frac{1}{2}$ m v polumeru, pozneje pa toliko, kolikor krona drevesa. Iz tega sledi, da se bo respektni okoliš tembolj širil, čimbolj bo drevo rastle. Ta okoliš moramo

redno pleti in ga tako osvoboditi različnega plevela, ki zadržuje dihanje korenin.

Respektni okoliš postane pri pravilnem gojenju v četrtem letu tako velik, da izključuje vsako vmesno kulturo, ker pridejo krone dreves skupaj. Od tedaj naprej ne smemo dovoliti pod drevesi nobene kulture več, tudi ne trave, ki pri drugačnih nasadih lahko ostane. Pri breskvah bi trava ovirala v izdatni meri razvoj dreves, ker imajo breskve zelo plitvo korenicevje.

V breskvovem nasadu moramo zemljo ravnotako obdelovati kot v vinogradu. Moramo kopati in gnojiti v zimskem času, v poletnem pa s pletvijo onemogočati plevel. Za gnojenje je najpripravnejše gnojilo domač, hlevski gnoj, kateremu dodamo na 100 kg po 4—5 kg tomaževe žindre in 1— $1\frac{1}{2}$ kg kalijeve soli. Spomladi bi mogli dodati tudi nekoliko dušičnatega umetnega gnojila (čilskega solitra), katerega pa ne smemo dati preveč, ker se bi potem razvili listi in les na račun sadu.

Svetujemo vsem kmetovalcem, ki se mislijo v bodoče v izdatnejši meri pečati z gojenjem breskev, da imajo že pri začetku trdni namen gojiti breskve pravilno in ne na 24, ker edino tako bodo dosegli v resnici uspeh in imeli lep dohodek.

Dobri izgledi za izvoz zgodnjih pridelkov.

Strokovnjak v izvoznih vprašanjih in sam velik exporter, Filip Zeroli, učenec Franca Cirio, ustanovitelja velikega podjetja za konzerviranje paradižnikov in sadja, sporoča začetkom junija iz Pariza: »Sedaj dobivam zgodnji krompir iz Južne Italije, Apulije, Sicilije in Napoljskega. Prodajna cena je zelo zadovoljiva, ker doseže 160—180 franc. frankov za 100 kg. Seveda moram plačati tudi na mestu zelo visoke cene, in sicer okoli 170—190 lir za 100 kg. Vzrok tako visokih cen je veliko povpraševanje po zgodnjem krompirju od strani Nemčije, Avstrije, Belgije, Češke, Švice in Holandske.

Upanje je, da bo mogoče izvažati tudi zgodnje namizno grozdje in lansko leto

je ta izvoz že tudi začel, ker je samo Dunaj konsumiral nekaj stotin vagonov; mnogo se je izvozilo tudi na Poljsko.

Pred vojno je Nemčija uvozila iz Italije največ namiznega grozdja in ker ima sedaj Nemčija stalno valuto — zlato marko — je upanje, da bo uvoz zopet začel, posebno še vsled tega, ker je v prošli zimi uvozila zelo mnogo medu, pomaranč in posušenega sadja.«

Opomba uredništva: Tudi na našem domačem trgu opažamo večjo živahnost glede izvoza zgodnjih pridelkov.

Od zelenjave se je izvozilo precej špargljev, ki so dosegli lepe cene. Izvoz je bil obrnjen glavno proti Dunaju, Češki in Nemčiji.

Precej važen izvozni predmet je postal grah, ki je letos tudi dosegel ugodne cene. Pri grahu opažamo najočitnejše, da nam manjka dobra zgodnja vrsta.

Izvoz črešenj letos ni bil tako živ kot lansko leto, seveda le izvoz trdih in bolj debelih črešenj. V tem oziru je zelo mnogo škodila toča, pa tudi železniška uprava. Trgovci so tožili, da rabi vagon do 24 ur, da naredi pot iz Gorice čez mejo. Pri izvozu črešenj smo opazili pomanjkanje trgovcev za ameriški trg, odprli so se pa drugi trgi in nekaj vagonov je šlo tudi v Zagreb.

Izvoz zgodnjega krompirja bo bolj živ kot lansko leto, tako vsaj izgleda. Seveda smo letos s krompirjem zopet precej pozni.

Vendar moremo z gotovostjo trditi, da se je izvozni trg za naše zgodnje pridelke od lanskega leta znatno zboljšal. Danes vidimo bolj kot kedaj prej, da smo v tem oziru odvisni predvsem od severa.

V celoti nam pa še mnogo manjka in predvsem nam manjka močna organizacija, ki bi vzela v lastne roke izvoz vseh naših pridelkov. Umevno je, da bi morala biti ta organizacija s kapitalom dobro založena, ker v tem oziru ne pomagajo besede, temveč kapital in sposobni voditelji.

Drugo, kar nam istotako manjka, so zgodnje in za izvoz sposobne vrste. V tem

oziru tudi ne pomagajo mnogo same besede, tu se mora pokazati in seme darovati ali vsaj dati po zelo znižani ceni. Takih organizacij pa danes tudi še nimamo, ki bi kaj mogla darovati in zato je zopet potrebno, da bi to zadevo vzel v roke poseben oddelek one izvozne organizacije, ki smo jo prej naznačili.

Lansko leto je pisal »Gospodarski List«, da bi bila v goriški okolici potrebna ena zgodnja vrsta krompirja z rumenim mesom ter predlagal, da bi se morale preizkušati vse dosedanje znane vrste takega krompirja. Zadrúžna zveza v Gorici je tudi naročila dve vrsti, ki ste žalibog nekoliko prepozno dospele, a zato v mnogo manjši količini. Prodalo se pa je za seme samo polovica nabavljenega semena, akoravno so goriški okoličani še cele tri tedne potem iskali krompir za sajenje.

Z ozirom na to, da so meje bolj odprte, kot so bile pred letom in ker moremo upati, da se bodo še bolj odprle, moramo posvetiti več pažnje na pridobivanje takih pridelkov, ki so za izvoz in delovati na to, da dobimo pridelke čimprej. Ne smemo pa dovoliti, da bi drugi živeli od žuljev kmetovalcev in drugi imeli največjo korist, temveč pridelovalec bo moral sam vzeti izvoz v lastne roke.

O obiranju sadja.

Pri nas se pri obiranju sadja delajo velike napake. Sadje se še nezrelo, ali pa včasih tudi prezrelo potrže, otrese ali oklati. Na drevje se hodi z okovanimi čevlji in ž njimi se veje poškodujejo in polomijo. Tako postopanje je zelo škodljivo, tako za drevo, kakor za sad.

Čas, ko je sadje godno za obiranje, je odvisen od plemena in vrste drevesa. Koščičasto sadje, to je črešnje, marelice, bruske, češplje in slive in poletno pečkasto sadje, kakor tudi vse grozdicevje in fige, tržemo, ko je sad dozorel in dober za uživanje; dočim moramo potrgati zimsko sadje že prej, kakor dozori. Če zimske in pozno jesenske hruške pustimo na drevesu dozoreti, postanejo potem v shrambi mok-

nate in zgubijo na okusu. Vendar ne smemo tudi to sadje prezgodaj potrgati, ker drugače ovene in ne dozori nikdar.

V glavnem se moramo držati pri obiranju sadja sledečih načel:

1. Po možnosti je opustiti pri obiranju sadja stopanje po vejah v krošnji drevesa. Če se že drugače ne more, se mora to storiti samo z bosimi nogami. V deželah z naprednim sadjarstvom imajo v to svrhu posebne visoke lestve, katere imajo oporo, ali se pa dajo lepo nasloniti na drevo. Obiralec sadja stoji samo na tej lestvi in ne stopa v krošnjo, temveč obira sadje stoječ na nji. Ta način obiranja pa ima tudi to prednost, da ni tako nevaren. Koliko nesreč se zgodi pri nas vsako leto pri

obiranju sadja. Marsikateremu obiralcu se zlomi veja pod nogo, da pade raz drevo in se ponesreči.

2. Hruške, jabolke in sploh vse debelejšše sadje, ki ga vsled visokosti ne moreš doseči, oberi s posebnim obiračem, ki ga natakneš na dolg drog. Take obirače prodaja tukajšnja tvrdka »Vinoagraria«.

3. Pri obirju še ne popolnoma dozorelega sadja, postopajte pri obiranju zelo pazljivo, ker se pri takem sadju rad odloži s pecljem vred tudi vršček. Tako drevo potem v prihodnjem letu zelo malo rodi.

4. Klatenje z drogom je drevesu in sadežu škodljivo. Zato ga je opustiti, če je le mogoče, tudi pri orehu in kostanju. Ta dva sadeža sta le tedaj prav zrela, ko se jima odpro zelene lupine, oziroma ježice, da odpade zreli sad. Odpadlo sadje se potem vsak drugi, tretji dan pobere. To se seveda lahko dela samo tam, kjer je dreve blizu doma in kjer se ni bati kraje, polhov in veveric. Če smo torej prisiljeni klatiti, tedaj moramo opravljati to delo previdno in z vitkimi palicami.

5. Z otresanjem smemo pobirati le ono sadje, katerega potem prav kmalu uporabimo za sadjevec, žganjekuho, marmelade in druge konzerve. Ker je pa, kar utegne biti nekaterim znano, sadjevec mnogo bolji, če je sadje pred uporabo ležalo nekoliko dni na kupu, moramo postopati previdno pri otresanju sadja za napravo sadjevca. Najbolje storimo, da pod drevo, katerega hočemo otresati, razprostremo nekoliko slame. Med otresanjem prenehamo večkrat in pobereмо odpadlo sadje. S tem preprečimo da, se sadje ob zemljo in plod ob plod ne potolče.

6. Poškodovano in nagnito sadje odbiramo že takoj pri obiranju v posebno posodo. Tudi sadje dobre kakovosti in lepe zunanosti ne smemo mešati med slabo in grdo sadje. Za skrbno obrano in pazljivo odbrano sadje dosežemo pri prodaji gotovo večji izkupiček, kakor za pomešano sadje.

Pa ni dovolj, da sadje samo lepo obereмо in preberemo, ampak ga moramo znati tudi hraniti in okusno opremiti za prodajo in prevoz. O tem pa ob drugi priliki.

Just Ušaj.

Ko kopljemo krompir....

Ko kopljemo krompir, moramo paziti, da izvršimo to delo tako, kot naj bo izvršeno. Dobro bi bilo in za naše kmetijstvo velikanske važnosti, ako bi kmetovalci upoštevali vsaj sledeča dva nasveta:

1. Vsak kmetovalec ve, kedaj je krompir zrel. Zato imamo dva znaka, in sicer osušeno krompirjevo in meso v gomolju ne kaže kolobarjev. Suha krompirjevica ni vedno gotov znak zrelosti, v splošnem pa je, posebno ako je krompirjevica normalno razvita.

Že večkrat smo svetovali, naj bi naši kmetovalci na polju odločali krompir za seme, ker edino tedaj moremo z gotovostjo odločiti za seme najprimernejše gomolje. Pri krompirju moramo delovati na to, da bo krompir čim zgodnejši in da bo čim več dal. V tej smeri moremo delovati samo tedaj, ako odberemo seme takoj ob kopanju krompirja.

Za seme bomo odločili gomolje le izpod onih krompirjevih grmov, ki imajo največ in najlepše razvite in zrele gomolje, ki imajo najbolj osušeno, a poleg tega normalno razvito krompirjevo.

Ako ni krompir dozorel, tedaj se nam ga mnogo usuši in tak krompir je tudi zelo podrvžen gnitju. Kdor ne koplje krompirja za takojšnji trg, naj koplje samo dobro dozorel krompir, katerega spozna predvsem po tem, da je prerezan gomolj brez kolobarjev in zelo mokast.

2. To vprašanje je tudi zelo važno, tiče se gnilobe krompirja. V eni prejšnjih številkih smo obdelali vse najvažnejše bolezni krompirja, tako da jih lahko vsak kmetovalec spozna. Sedaj je čas, da delujemo na uničenje različnih bolezni.

Ko kopljemo krompir, naletimo tu pa tam, kakšno leto več, drugo manj, na gnili krompir. Naši kmetovalci pustijo navadno

gnil krompir na njivi ali ga vržejo na gnoj ali pa ga dajo svežega prašičem. Vse trojno ravnanje je graje vredno.

Gnilobo krompirja povzročajo predvsem različnih vrst glivice, ki preidejo iz enega krompirja na drugega. Mnogo teh glivic prezimi na njivi večina pa jih pride na polje z domačim gnojem, kamor smo jih zanesli s tem, da smo vrgli tja gnili krompir. Tudi ako je prašič pojedel gnili krompir, s tem ni uničil škodljivih glivic temveč jih odloži z blatom v gnoj. Vse glivice pridejo tako zopet na polje in zarazijo zdrave gomolje.

Kako uničimo glivice? Samo eno sredstvo je in to je ogenj. Ogenj uniči gotovo

vsako živo bitje in tudi glivice, katerim je najtežje priti v okom.

Gnilega krompirja torej ne smemo puščati na njivi, tudi ne ga vreči na gnoj, ali pa dati prašičem, temveč ga moramo zbrati in vreči v ogenj. Na ta način bomo glivice uničili in ako bi vsi naši kmetovalci tako delali, bi izginila marsikatera bolezen na krompirju, in naše gospodarstvo bi imelo zelo veliko korist.

Ko kopljemo krompir, zavedajmo se, da vršimo važno delo in ako bo to delo pravilno izvršeno, tedaj bo tudi naše gospodarstvo nekoliko boljše stalo. R.

O uporabi hlevskega gnoja za gnojenje.

Za šibko gnojenje je potrebno 160 do 200 q hlevskega gnoja na 1 ha zemljišča, za srednjemočno 240 do 280 q, za dobro 320 do 360 q in za močno 400 do 440 q.

Kako močno in kako pogosto moramo gnojiti, je odvisno od kakovosti zemle. Če bi gnojili peščeno zemljo močno, bi prišlo vsled hitrega prhnenja in razkrajanja hlevskega gnoja naenkrat v zemljo več redilnih snovi, kakor pa bi jih mogle porabiti rastoče njivske rastline. Ker pa je peščena zemlja malo vpojna ali pija le malo vode in se tedaj ponikne mnogo v njo prihajajoče vode v nižje zemeljske plasti, bi se obenem z vodo izgubljale tudi odvečne rastlinske redilne snovi. Zato se priporoča lahko peščeno zemljo manj močno in bolj pogostoma gnojiti. Nasprotno pa se priporoča gnojiti težko zemljo bolj močno in pa bolj poredkoma. To pa zategadelj, ker je težka zemlja zvezna, le malo delavna in zelo vpojna.

Hlevski gnoj, ki ga hočemo uporabiti za gnojenje, ne sme biti presvež. Treba je, da se gnoj na gnojniku že razkroji in postane masten. Pravilno oskrbovan in primerno razkrojen gnoj navadno bolj deluje in učinkuje v zemlji kakor pa svež, še močno steljnat in nerazkrojen gnoj.

Težko zvezno zemljo moramo gnojiti nekaj časa pred setvijo. Peščene zemlje

pa ne smemo gnojiti dosti prej, da se izognemo mogoči izgubi rastlinskih snovi, ki pridejo z gnojem v zemljo. Uporabljamo hlevski gnoj le za gnojenje takšnih njivskih rastlin, ki so za to posebno hvaležne. Hlevski gnoj se polagoma razkraja v zemlji. Vse njivske rastline, ki hitro in malo časa rastejo, izrabljajo redilne snovi hlevskega gnoja pomanjkljivo, ker ne morejo uporabiti onih redilnih snovi, ki postanejo raztopne že po njih zrelosti. Zato gnojimo raje s hlevskim gnojem one rastline, ki dolgo časa rastejo, kakor krompir, krm-ska pesa, repa, turščica in ozimine. Ker se zemlja pri obdelovanju okopavin dobro rahlja in prezračuje, izkoriščajo te hlevski gnoj zelo dobro. Za žita je dobro, da spravimo hlevski gnoj dlje časa prej v zemljo.

Hlevski gnoj je treba dobro raztrosati in za plugom enakomerno polagati v brazde. V zemljo ne sme priti v trdnih kepah. Dobro raztrošen ali v brazde položen hlevski gnoj povzroča rahlost zemlje in pospešuje njeno godnost.

Nikdar ne smemo hlevskega gnoja podorati pregloboko in v mokro zemljo. To velja posebno za glinasto in ilovno zemljo. Globoko in v mokro zemljo podorani gnoj se le težko ali sploh ne razkraja.

Inž. A. Podgornik.

Podòrite strnišče takoj.

Pri nas je zelo v navadi, da se strnišče podorje šele tik pred setvijo prihodnje njivske rastline, kar traja včasih od končane žetve pa do setve tudi več tednov. To je popolnoma napačno in bi se ne smelo goditi.

Dokler rastline rastejo in ostanejo na njivi, delajo zemlji senco. Vsled tega ostane zemlja vlažna, mehka in postane godna. Zasenčenje njivske zemlje je pri močno listnatih rastlinah, kakor pri detelji, sočivju in okopavinah, popolnejše nego pri žitnih vrstah. Zato pa napravijo močno listnate njivske rastline zemljo bolj godno kakor pa žitne rastline. Godnost zemlje pa zgine zelo hitro, včasih že nekaj dni po žetvi, posebno če je suho vreme in vroče. Potem voda hitro izhlapi iz zemlje. Zlasti

težka zemlja trpi pod žgočimi solnčnimi žarki in postane včasih vsled tega zelo trda. Zato je neobhodno potrebno, da strnišče takoj po žetvi podorjemo. Na takšni njivski zemlji, ki rada napravi skorjo, je treba podorati strnišče že istega dne, ko se požanje žito. Plitvo podoranie strnišča ima prednost pred globokim, ker strnišče potem hitreje strohni in sprhni, po njivi raztreseno plevelno seme pa lažje skali. S takojšnjim plitvim podoranjem strnišča zatiramo obenem tudi plevel in ohranimo zemljo godno. Zemlja ne zgubi svoje vlažge, pač pa jo še pridobi, ker deževnica lažje pronica v njene plasti. Dostopna je tudi bolj zraku ter pridobi na rastlinskih redilnih snoveh.

ip.

Ajda.

Ajda igra v gotovih delih naše dežele precej važno gospodarsko vlogo, a žalibog nimajo naši kmetovalci od ajde one koristi, ki bi jo lahko imeli. Kmetovalci pravijo, da ajda malo nese in za to opuščajo nje gojenje.

Zakaj ne daje ajda redno lepega dohodka? Večkrat škoduje slabo vreme, proti čemur nimamo protisredstva, a največkrat tiči vzrok pičlega pridelka v nemarnosti in popolni brezbriznosti kmetovalčevi.

Ajda spada k žitom in stavi na zemljo približno iste zahteve kot žito, samo v mnogo večji meri, ker ostane ajda na njej v splošnem mnogo manj časa, kot druga žita. Kar napravijo žita v več mesecih, to mora napraviti ajda v sorazmerno kratkem času. Iz tega sledi, da moramo ajdi nuditi pripravno in lahko dosegljivo hrano. Na noben način ne more ajda izrabiti domačega gnoja, posebno, ako je isti vrhu vsega še zelo slab, malo uležan in nepreperel.

Ako sejemo ajdo po krompirju, ji na noben način ne koristi, ako ji gnojimo s hlevskim gnojem. V tem in vsakem drugem slučaju ji bi morali gnojiti predvsem z umetnimi gnojili, in sicer takimi, ki so lahko raztopljiva. Od umetnih gnojil pridejo posebno v poštev superfosfat, kalijeva sol in čilski soliter.

Navedenih umetnih gnojil bomo raztrosili manj, ako sejemo ajdo po krompirju, več pa, ako jo sejemo na strnišče. Količina umetnih gnojil, ki jih uporabljamo za 1 ha (= 3 njive = $\frac{13}{4}$ orala) naj bo sledeča:

Ako ajda sledi krompirju, potrosimo pri oranju ali pred brananjem zemlje 200 kg superfosfata in 150 kg 40% kalijeve soli, ako pa sledi strnišču 300 kg superfosfata in 200 kg kalijeve soli. Čilski soliter moramo raztrositi takoj, ko je ajda izšla ali pa par dni po sestvi. Prej ni potrebno trositi čilskega solitra, ker bi drugače mogoče ves ne prišel do veljave. Ravnotako ne smemo trositi solitra pozneje, ker bi mogoče čilski soliter sicer izdatno pospešiti rast ajde ki pa ne bi dala mnogo zrnja. Čilskega solitra raztrosimo na zgoraj navedeno površino zemlje okoli 50 kg.

Gnojenje s čilskim solitrom more tudi izostati, a nikar naj ne izostane gnojenje s kalijevo soljo in superfosfatom. Ti dve gnojili ste pri žitu predpogoj, ako hočemo doseči lep uspeh, a potrositi se morati na vsak način pred sestvijo ajde.

V trgovini je danes ajdina moka precej draga, kar je tudi umevno, ker je precej redka in okusna. Kdor pa ajdo seje, naj ji nikar ne pozabi gnojiti, ker le tako bo deležen onega pridelka, ki si ga želi.

„Nosperal“

iz modre galice pripravljeno, zelo po ceni in praktično sredstvo proti peronospori. Tak naslov nosi nek novi preparat za onemogočanje plesnobe na rastlinah, predvsem pa na trti. Umevno je, da delajo lastniki in prodajalci novih preparatov veliko reklamo za lastni izdelek. Reklama za »Nosperal« je bila v naših krajih započeta letos in se vrši potom različnih brošur, lepih ilustriranih katalogov itd., ki se razdeljujejo brezplačno.

V trgovini je zelo mnogo preparatov pod različnimi imeni, ki naj imajo to svojstvo, da učinkujejo mnogo bolj kot modra galica ali druga sredstva in ki so vrhu vsega še mnogo bolj po ceni. Vse to trde prodajalci in mogoče je to tu pa tam tudi res; a navadno se skriva za mnogimi preparati navadna sleparija. Prodajalci in agenti računajo z lahkomišelnostjo kupovalcev ter prodajajo kakšno ničvredno zmes za zelo učinkovito sredstvo. Zato je v zgodovini izginilo zelo mnogo različnih

preparatov, za katere se je potrosilo samo za reklamo težke tisočake.

Uredništvo »Gospodarskega Lista« je tudi nekoliko preiskalo »Nosperal«, a ker nima sredstev za podrobno kemično preiskavo, je moglo samo toliko ugotoviti, da je v »Nosperalu« nekoliko drobnó semlete modre galice, večina zmesi pa obstaja iz neke tvarine, ki je zelo podobna tomaževi žlindri. Kako učinkuje »Nosperal« proti peronospori, bi bilo potrebno ugotoviti v praksi. Mogoče je dobro sredstvo, mogoče pa je sleparija in to naj bi pokazali poskusi.

Kdor hoče poskušati z »Nosperalom«, naj se javi pri Zadrúžni zvezi v Gorici, kjer bo dobil navodila za uporabljanje ter nekoliko »Nosperala« zastonj, seveda mora pozneje javiti, kakšen uspeh oziroma neuspeh je imel. Na ta način bomo najlažje preiskali in ugotovili vrednost »Nosperala«, nemškega izdelka in zelo hvalisanega sredstva proti peronospori.

Cladosporium Roesleri.

Kaj pa je to? Cladosporium Roesleri je mala, s prostim očesom komaj vidna glivica, ki dela škodo na vinski trti. Ta glivica ima samo znanstveno ime in zato nima slovenskega imena.

Ta glivica povzroča odpadanje jagod in listja. Počrnele jagode odpadejo, čim grozd potresemo in sicer s posušenimi peclji vred. Na listju se pa pojavi ta bolezen prvo na spodnjih in šele pozneje na zgornjih listih.

V juliju in avgustu opazimo na spodnji strani obolelih listov, zlasti v bližini žilic,

zelenkasto - sivo prevlakó, ki obstaja iz samih glivic. V kolikor se te glivice pod listom širijo, v toliko se potem list posuši in konečno odpade. Isto prevlakó zapazimo tudi na jagodnih pecljih. Pecelj se začne sušiti in jagoda na njem postane plava, zlasti v bližini peclja. Končno se pecelj in jagoda posuši in odpade, kakor rečeno, s koščkom peclja vred.

Tej bolezni so podvržene zlasti trte na latnikih pod kapom in v bližini hišnih zidov. V vinogradih je ta bolezen bolj redka. Pomoči proti tej bolezni ni. *Just Ušaj.*

Naglo posušenje trte.

Vsak vinogradnik je že gotovo opazil, da se očitno zdrava trta v par urah posuši in ovene. Včasih se pa ne posuši cela trta, ampak samo nekoliko mladik. To, dozdaj še ne popolno razjasnjeno naglo posušenje trte, ni redki pojav pri nas, zlasti v letih, ko sledè večkrat hladnemu dežju,

topli solnčni dnevi. Ob takem naglem menjanju toplote, ne morejo hladne korenike v premočeni zemlji tako naglo nadomestiti v listih izhlapelo vodo in zato trta ovene in si navadno ne more več opomoči. Tej nagli smrti so podvržene zlasti trte, cepljene na Ripariji, ki ima plitve korenike.

Kolkovanje pri prodaji vina.

Kot izgleda, vlada v ostalih pokrajinah Italije večja vinska kriza kot pri nas. Vino leži v kletah in razni ljudski zastopniki, posebno pa različne organizacije vinogradnikov so in pritiskajo na vlado, da bi na kakšen način omilila to vinsko krizo. Vlada ima štiri poti, s katerimi more krizo omiliti in sicer:

1. Pri trgovskih pogajanjih z drugimi državami more doseči oziroma poskušati doseči čim nižjo uvozno carino in čim nižjo prevozno tarifo za čim večji kontingent vina, ki naj se uvozi iz Italije.

2. V Italiji more znižati državni davek na vino.

3. Pri prevozu vina po železnicah in državnih oziroma od države podpiranih parobrodskih črtah more uveljaviti čim nižjo prevozno tarifo.

4. More odpraviti ali vsaj znižati kolkovne pristojbine pri prodaji oziroma nakupu vina.

Umevno je, da imajo italijanski pooblaščenca za trgovska pogajanja s tujimi državami točko pod 1. vedno pred očmi in skušajo dobiti čim večje ugodnosti za italijansko vino.

Državni davek na vino, ki je znašal do 30. junija t. l. od vsakega hl vina 20 lir, je sedaj znižan na 15 L od hl. To znižanje nekoliko pomeni, a vsi, ki se pečajo z gospodarskimi vprašanji trdijo, da je vinski davek sploh krivičen, ker je zemlja, na kateri je zrastle vino oziroma grozdje, že vsaj dvakrat obdavčena; prvič v obliki zemljiškega davka, drugič pa v obliki davka na zemljiški dohodek. Finančni minister je izjavil, da ne more dovoliti nadaljnega znižanja davka na vino, toliko časa, dokler to ne dovolijo državne finance.

Vsak vinogradnik ve, da se plačuje vinski davek v prvih petih dneh vsakega meseca z neravnim številom (1., 3., 5., 7., itd. torej tudi meseca julija) za v predhodnih dveh mesecih prodano ali porab-

ljeno vino. Iz tega sledi, da morajo vinogradniki do 5. julija plačati za vse tekom maja in junija ali prej prodano vino, a 20 L od hl in da stopi znižanje v veljavo le za ono vino, ki ni bilo 30. junija prodano ali uporabljeno.

Kar se tiče točke pod 3. je država že opetovano podaljšala dovoljenje o 30 in 40% znižanju prevoznih tarif, ki so še vedno v veljavi.

Popolnoma drugače pa postopa država glede točke pod 4. Ako proda trgovec vino trgovcu, tedaj mora kolkovati račun z 1% kolkom, to je, za vsakih 100 L kolek 1 L. Ako je prodal vino vinogradnik-producent, sploh ni delal fakture, dočim jo sedaj mora napraviti, ako znaša prodajna svota ne manj kot 2000 L. Torej, ako proda kmet 15 hl vina po ceni 150 L za hl, znaša prodajna svota L 2250.— in v tem slučaju mora kmet napraviti račun ter istega kolkovati s kolkom 23 L (za vsakih 100 L ali odlomek 1 L). Določilo da mora napraviti kmetovalec račun za prodano vino je novost, ki stoji v nasprotju z italijanskim trgovskim zakonikom člen 5., ki pravi, da prodaja izdelka iz lastnega zemljišča ne tvori trgovskega dogodka. Ministrstvo je bilo sicer opozorjeno na to nesoglasje, a vendar vstraja na tem, da mora vsak producent napraviti kolkovan račun, ako proda vina za prodajno svoto, ki znaša vsaj 2000 L. Ta določba je stopila v veljavo s 1. julijem.

Na to novost naj naši kmetovalci pazijo, da ne zapadejo kazni, ki je zelo občutna. Kolek naj bo takoimenovani prometni kolek (tassa di bollo lusso e scambi), ki se vedno uračuna kupcu.

Kmetovalci pozor!

Opomba: Istočasno je stopila v veljavo tudi določba, da mora živinorejec napraviti račun pri prodaji živine, ako prodajna svota prekaša 1000.— L ter račun kolkovati z 1 L na vsakih 100 L.

Čebelarstvo.

Čebelarstva opravila v juliju.

Letošnja ugodna akacijeva paša je vzbujala čebelarju lepe nade za bodočnost, a žal, te nade se letos niso docela spolnile. Travniška in kostanjeva paša je bila vsled neprestanega deževja minimalna.

Vendar naj čebelar pregleda medišča, če bi bilo tuptam potrebno med iztrčati. Ni prav nanreč preveč odlagati s trčanjem medu. Čim dalje se isto odlašaja, tem težje se pozneje trčaja, ker se med zgosti in tako rekoč zasmoli.

Meseca julija nastane v naših krajih po večini odmor v paši. Zato ima čebelar priložnost, da pregleda matice. V tem oziru velja pravilo: čebelar naj ne trpi v svojem čebelnjaku matic starejših nad 2 leti. V tej dobi so matice najbolj plodovite. V tretjem letu začno že hirati. Druga skrb bodi čebelarju, da v tej dobi satovje temeljito pregleda. Očrnelo naj odstrani in vosek stopi. Skušnja uči da v staro, črno satovje čebele nerade med nalagajo.

Če vprašaš, kje tiči vzrok, da satovje počrni, nam strokovnjaki povedo, da se to izvrši vsled tega, ker je satnik služil že več let za polaganje čebelne zalege. Pri krmiljenju in razvoju zalege se na satovje impregnira z različnimi soki, ki premene vosku barvo in duh.

Radi tega se čebele ogibljuje takega satovja.

Priporoča se, naj se pri tem pregledovanju trotovo satje vniči in stopi. Spomladi se čebelar kaj rad zmoti, da postavi kak trotovo sat v vališče, vsled te zmotje se preveč razmnoži trotova zalega v vališču, ki utegne čebelarju pobrati ves pridelek.

Na dalje naj čebelar odstrani vse nepravilno zgrajene satnike. Pri tem pregledovanju bo lahko ugotovil, če se ni ugnezdila v panj čebelna uš, katera najbolj matico napada. Spoznaš jo takoj, ker je podobna majhnim rudečim pikam. Proti nji porabiš najuspešnejše naftalin, katerega potrosiš na papir in položiš na dno panja. Da ne pride čebela na naftalin, pokrij ga s kako primerno mrežo.

V tem mesecu bo skušal marsikak čebelar vnovčiti svoj pridelek. Opozarjamo, naj preskrbi ob tej priložnosti za primerno reklamo, naj pouči osebe, s katerimi pride v dotiko, da med ni le nadomestek sladkorja temveč v prvi vrsti zdravilo in jedilo, ki ima izredno redilno moč. Toda lahko marsikak migljaj, kako bi se med lahko v gospodinjstvu porabil, kako kot zdravo, hladilno pijačo (v obliki medice).

Slednjic ne bo preveč, če opozorimo, naj ne znižujejo čebelarji preveč cene medu, ker kakor kaže ne bo letos medu v preobilici.

Končno še opozorimo čebelarje na vremenske razmere, ki so tako tesno s čebelarstvom združene. Znani Herschel-jev ključ za določitev vremena po izpremambi lune se je tudi letos skazal za precej zanesljivega.

J. L.

V okviru naše organizacije.

Drugi časi in druga pripadnost države so tudi pri nas v Julijski Krajini dale povod, da so gospodje ki so vodili prej slovensko čebelarstvo v Gorici, začeli razmišljati, bi li ne bilo dobro, da bi ustanovili zadrugo, ter tako vso čebelarstvo organizirajo postavili na zdravo zadrugo podlago. Seveda je to bilo težko ker je dosti članov, ki niso videli takojšnjega dobička, (kot so ga prej imeli pri sladkorju.)

Dobro bi tedaj bilo, če bi malo razmišljali, kaj nam bi zamogla zadruga nuditi. Vzemimo samo nekaj.

Čebelarstva zadruga bode kupovala med in vosek od svojih članov. Ali ni prodaja medu izven naše države potrebna? Ali ne živimo v deželi, kjer naši sodeželani tako malo poznajo rabo medu? Kaj nam preostaja drugega kot organizirati prodajo medu izven državnih mej, kdo je bolj na mestu tukaj kot ravno zadruga?

Ti mali čebelar, ki čebelarš v kranjcih, ter jeseni žveplaš svoje čebelce, ki dobiš tisto malo satovja in medu ga ne moreš prodati drugače kot kakemu drogistu po smešno nizki ceni. In vosek? Zadruga ga kupuje po najvišjih cenah, ker ga potrebuje

za predelavo v satnice, katere oddaja vsem čebelarjem.

Pa ti mladi čebelar - začetnik, ki si morada šele pričel čebelariti, pa bi si rad izpopolnih znanje, nabavil si potrebno orodje, panje itd. kam drugam se boš bolj zagotovo obrnil za nakup ali nasvet, če ne na svojo organizacijo? Organizacija mora biti vsem čebelarjem zatotišče in svetnik v vseh težkočah, merilo in barometer v nastavljanju cen.

Nikakor ne smemo započetega dela zatreči, ne smemo svoje zadruge zapustiti, marveč poskrbimo, da ne bode naša čebelarska organizacija propala. Povzdignimo jo in krepko podpremo v našo strokovno korist in čebelarsko zavednost. Prihitimo vsi na občni zbor, člani in prijatelji, ter izvolimo odbor, ki bo imel zaupanje vseh naših članov in bo res delal v prosep naše zadrugne - čebelarske organizacije v Julijski Krajini.

Uvoz in izvoz medu iz Italije.

Številke uvoza oziroma izvoza medu iz Italije nam sicer mnogo ne povedo, ker iz njih ni razvidno, koliko medu se v Italiji proizvaja ali porabi. Iz številke zunanje trgovine z medom moremo dobiti le neko površno sliko in si moremo k večjemu napraviti sodbo, ali je v Italiji medu preveč ali premalo. Tudi ta sodba more biti krivična ker ena država lahko izvažata mnogo medu za neposredno uporabo kot hrano, lahko pa istočasno uvažata mnogo medu za industrijalne svrhe.

Naj slede gole številke zunanje italijanske trgovine z medom: številke pomenijo kvintale, + pomeni večji in — manjši izvoz kot uvoz.

Leto	uvoz	izvoz	razlika
1911	1.042	2.825	1.783 +
1912	1.152	1.090	62 —
1913	2.120	3.070	950 +
1914	743	2.868	2.125 +
1915	228	6.944	6.716 +
1916	741	325	416 —
1917	11.822	17	11.805 —
1918	12.877	49	12.838 —
1919	1.284	19	1.265 —
1920	3.776	646	3.130 —
1921	932	720	212 —

1922	586	235	351 —
1923	121	225	104 +

Iz navedenih številke razvidimo, da je Italija pred vojno med izvažala (izjemo tvori l. 1912), vojna leta in prva povojna leta pa uvažala ter da je začel l. 1923 zopet izvoz prekašati uvoz.

Italija uvažata med največ iz Južne Amerike, in sicer rabijo ta med predvsem za industrijo, izvažata pa izključno le med za hrano. Izvoz italijanskega medu je obrnjen predvsem proti severu, in sicer v Nemčijo, Avstrijo, Švico, Belgijo, nekoliko tudi v Francijo, mnogo pa v Anglijo.

Iz tega je razvidno, da imamo tudi pri vprašanju izvoza medu računati na precejšnje konkurenco iz ostalih pokrajin Italije, kjer gre danes vse stremljenje eksporterjev za tem, da ustvarijo enoten tip medu v okusni in vedno enaki opremi.

Napram temu stremljenju eksporterjev iz drugih pokrajin ne sme naš mali čebelar ostati neaktiven, temveč mora napraviti to, kar se povdaria mnogo in mnogokrat: ustvariti si mora krepko organizacijo, na čelu katere bodo stali sposobni, požrtvovalni voditelji, ki bodo imeli srce za čebelarja.

Znižanje uvozne carine na nekatere poljedelske stroje.

Dne 7. junija t. l. je stopil v veljavo kraljevi dekret, glasom katerega je znižana ali pa sploh odpravljena uvozna carina na nekatere poljedeljske stroje.

Uvozne carine prosti so sledeči stroji:

- stroji za košnjo krme in žita;
- stroji in nadomestilni deli strojev za osuševanje in globoko oranje, ki zahtevajo več kot 15 konjskih sil;

c) strojne vile za trosenje krme in konjske grablje za spravlanje krme;

d) slamoreznice in drugi drobilni stroji krme.

Uvozna carina na pluge, mlatilnice in nekatere druge stroje ter njih dele je približno za $\frac{1}{3}$ nižja kot prej in znaša danes

za 100 kg teže 18 lir v zlatu, kar znaša okoli 80 papirnatih lir, ali 80 stot. na 1 kg.

Znižanje uvozne carine bi moralo imeti za posledico tudi znižanje prodajnih cen strojev, od česar bi imeli naši kmetovalci posebno korist pri plugih in slamoreznicah.

Zadružništvo.

Za godrnjavce.

»Der deutsche Imker« (»Nemški čebelar«) in po njem »Slovenski Čebelar«, ki izhaja v Ljubljani, je priobčil v zadnji številki jako lepe in poučne zapovedi za take člane zadrug in društev, katerim odbor ničesar povšeči ne naredi in jim ne more ustreči z nobeno stvarjo. Glase se približno tako-le:

1. *Skušaj da ne boš plačal celotnega deleža ali letne članarine!* Društva in zadruge so zato tukaj, da izvlečeš iz njih kolikor mogoče koristi. Velika brezobzirnost je, zahtevati za to kakšen prispevek, s katerim se odbor osebno izkorišča.

2. *Le nikari kaj delati za organizacijo!* Da bi prevzel kako delo, Bog varuj. Dela naj odbor, saj je zato tukaj.

3. *Nikari ne prevzemi kakega mesta v odboru.* Ko bi ti hoteli naprtiti celo predsedstvo, tajništvo ali blagajništvo, reci, da 1. ne utegneš, 2. ne moreš, 3. .... kvečjemu prevzemi, če te izvolijo za častnega člana. Delajo naj drugi.

4. *Zborovanj se udeležuj kolikor mogoče malo.* Kdor hoče kaj veljati, naj se redko kedaj prikaže. Če bi se redno udeleževal takih prireditvev, bi utegnil kdo misliti, da se hočeš še kaj naučiti, ko ti pa tega ni treba.

5. *Kaži se vedno zapostavljenega in oškodovanega!* Ker vse najboljše veš, bi bilo predrzno od drugih, ako bi se šteli za enake tebi. S sumljivimi namigavanji ne štedi in zbiraj okrog sebe vse nezadovolj-neže.

6. *Proti odboru nastopaj le ostro!* Odbor išče le dobičke. Take sužbe se rade zlorablajo.

7. *O pravem času bodi neotesan!* Hudo razžaljenje je zate, ako se odbor in drugi

člani drznejo kaj ugovarjati tvojim očitkom. Nesramni pa so, ako zahtevajo od tebe dokazov.

8. *Povsod in iz vsega skušaj kaj izbiti zase.* Pridno in skrbno delaj za hrbtom odbora. Vedno se pritožuj in trudi se, da boš iztuhtal kako posebnost.

9. *Skrbi za to, da bo imelo načelstvo dovolj dela.* Ako se tvoji predlogi odklonijo, iztopi iz društva in ga skušaj razbiti. Tu in tam predlagaj odboru nezaupnico. To poveča slogo, edinstvo in soglasje.

Mnogo jih je, ki se zgornjega drže.

Po občnem zboru.

Voditelje zadrug opozarjamo, da morajo poslati

I. Zadružni zvezi: 1) Zapisnik občnega zбора;

2) Računski zaključek;

II. Podprefekturi: Tri računске zaključke;

III. Sodniji pa morajo prijaviti morebitne spremembe pravil in načelstva.

Najbolje storijo, ako prosijo Zadružno zvezo, da jim napravi potrebne vloge.

Zadruga naj pridejo po knjige, ki so jih vsled izmenjave izročile Zadr. zvezi v Gorici.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje št. 31. Zakaj žró nekatere svinje svoje mlade in kako se to prepreči:

Odgovor: Vzrok, da svinja požre svoje mladiče, tiči v tem, da ima hud mrzlični napad, ki je zopet posledica slabega krmjenja v dobi nosečnosti — brejosti.

Ker se počuti svinja po porodu zelo slabo, plehko, ji kaže dajati nekoliko bolj mastno krmo toliko časa, dokler ne pridejo njena prebavaljšča zopet v red. Mastno krmo pripravimo na ta način, da dodamo navadni krmji, obstoječi iz otrobi ali moke nekoliko olja ali lanenega semena. S tako krmo dosežemo navadno zaželjeni uspeh.

Seveda moramo na svinjo po porodu paziti in če le mogoče pustiti mladiče pri njej samo za dobo sesanja, drugače pa naj bo posebej.

Ako kljub temu svinja požre svoje mladiče, je nož edino sredstvo za odvaditi jo te grde navade.

Vprašanje št. 32. Pripeljal sem na trg par sto kg črešenj, ki pa jih nisem mogel prodati, ker so bile črvice. Kako bi uničili, oziroma onemogočili črve?

Odgovor: Vzrok črvičnosti črešenj so ličinke neke muhe, ki nosi znanstveno ime Pohagoletj Cerasi tudi Trypeta Cerasi. Muha črešnjevka je polovico manjša od navadne hišne muhe. Pojavi se v zadnjih dneh meseca aprila do polovice meseca maja.

Oplojene samice iščejo dozorevajoče črešnje in zležejo v sad v bližini peclja po eno ali dve jajčeci. Ena muha more tako uničiti 200—400 sadov. Po preteku enega tedna se izleže iz jajčka ličinka, ki se hrani od črešnjinega mesa, rijoč proti črešnjini kosti. Tekom dvajsetih dni ličinka doraste, zapusti črešnjo, pade na zemljo, kjer se potem zabubi. V zemlji ostane potem do prihodnjega aprila, ko se buba spremeni v muho, ki začne zopet svoje škodljivo delovanje.

Borimo se proti tem škodljivcem na ta način, da ne pustimo ne na drevesu in ne pod drevesom nikakih sadov, da zemljo pod drevesom dobro poteptamo, s čemer

zmastimo bube, ali da zemljo pod drevesom večkrat zrahljamo in tako spravimo bube na vrh, kjer jih ptiči in kokoši pozobljejo, ali da okoli drevesa potrosimo po par kg apnenega cianamida, ki je za drevo dober gnoj, za bube in črve pa zelo hud strup.

Vprašanje št. 33. Mislimo ustanoviti mlekarsko zadrugo. Ali naj se oziramo predvsem na maslo in to izdelujemo, ali naj izdelujemo tudi sir? Kaj nam je potrebno storiti, da dobimo čimprej potrjena prava?

Odgovor: Po našem mnenju je boljše, da za enkrat izdelujete predvsem maslo, to pa iz enostavnega razloga, ker se maslo dovolj lahko proda in dosega v trgovini še kolikor toliko lepe cene, posebno, ako se posveča pri izdelovanju dovolj pazljivosti, ako je dobro in okusno pripravljeno ter ima lepo obliko. V tem oziru oglejte si maslarno v Volčah, ko niste tako oddaljeni od nje.

Prodaja sira je bolj težavna, posebno za one organizacije, ki nimajo starih odjemalcev, ker nove dobre odjemalce je težko dobiti.

To bi bil glavni razlog, zakaj kaže bolj začeti z maslarno, kot s sirarno. Majhen razlog bi bil tudi ta, da je posneto mleko izborno krmilo za prašiče, dočim sirotka ni ravno mnogo vredna. In prašičereja je danes gotovo zelo rentabilna, posebno še vsled tega, ker ni potrebno iskati za pitnega prašiča kupca.

Kar se tiče ustanovitve zadruge, pravil in registracije, obrnite se na Zadružno zvezo v Gorici, Corso Verdi 37.

Vprašanje št. 34. Okoli moje koruze na skednju letajo neki metuljčki in koruzna zrna kažejo neke luknjice. Kakšen mrčes je to in kaj naj ukrenem, da se ga ubranim?

Odgovor: V vašem slučaju imate skoraj gotovo opraviti z žitnim moljem, ako ne celo z dvema škodljivcema, in sicer z žitnim moljem in žitnim rilčkarjem.

Čitajte članek »Skedenj«.

Vprašanje št. 35. Pregledal sem lastavičino gnezdo in našel zelo mnogo perutnic in drugih ostankov od čebel. Ali lastavice jedo čebele?

Odgovor: Lastavičina hrana obstoji iz izključno onih živalic, ki jih lastavice vlove v poletu. Torej ni izključeno, da pojedjo tu pa tam tudi katero čebelo, ako jo v poletu ulove. Mislimo pa, da so to zelo redki slučaji, ker čebele v splošnem malo

letajo in se kmalu vsedejo na rastlino, ki jim nudi sladkega nektarja.

KDO VE!

Nekdo se pritožuje, da nima med 20 kokoši nobene koklje, kljub temu, da ima pri hiši dva petelina. Želi vedeti, kako bi se kokoš prisililo k kokljanju. Odgovori na uredništvo G.L..

Kaj delamo v mesecu juliju.

Na njivi zanjemo v tem mesecu v večjem delu Julijske Krajine ječmen, rž in pšenico. Strnišče moramo takoj preorati in ga vporabiti za drugo poljsko rastlino, recimo ajdo, repo, zelje ali koruzo činkvantino. Umevno je, da moramo zemljo pognojiti, ker žita v splošnem zelo izkoriščajo zemljo. Najpripravnejše gnojilo je dober, domač uležan gnoj, od umetnih gnojil pa superfosfat. Ako računamo na to, da bomo imeli premalo krme, oziroma imamo malo detelje, moremo vsejati tudi koruzo za krmo.

Dobro si moramo zapomniti, ali je bilo žito snetljivo, da ne bomo nikakor pozabili seme pred setvijo obdelati z raztopnino modre galice.

Ponekod kopljejo krompir. Krompir pušči navadno zemljo v zelo dobrem stanju, plevela čisto in tudi precej gnojno. Navadno nam ni potrebno gnojiti oni rastlini, ki krompirju sledi.

Zelju na njivi moramo pognojiti, kar storimo na ta način, da ga zalijemo z gnojnico, kateri smo pridali na vsakih 100 l po 1/2 kg čilskega solitra.

Na senožeti se dokončuje košnja. Na deteljišču moramo paziti na to, da se nam pređenica preveč ne razširi. Kjer jo opazimo, jo moramo na vsak način uničiti.

V vinogradu pazimo na oidijum in peronosporo. Začetkom tega meseca moramo na vsak način še enkrat žveplati in seveda tudi škropiti.

Nepotrebne poganjke, posebno iz divje podlage moramo na vsak način odstraniti — z nožem —, prikrajšati poganjke, ki ne ostanejo za rodni les. Grozdje naj ne

bo preveč v homatiji, posebno letos, ko je grozdje v razvoju napram drugim letom zaostalo in je mogoče, da ne bo lepo dozorelo. Kjer je bila toča koncem meseca maja oziroma prve dneve junija in je trta zopet zagnala, moramo posvetiti trtam še več pažnje, kot drugod in paziti, da nam peronospora ne bi škodovala. Škoda bo dvakratna.

V vrtu moramo mnogo zalivati. Zavedati se moramo, da je v letnem času samo ona zelenjava okusna, ki je dobila dovolj vode, ki ni trpela suše. Paradižnikom odstranjujemo nepotrebne poganjke in zelo dobro je, ako jih tudi poškropimo z raztopnino modre galice in apna. V vrtu presajamo poletno salato, šelno in različno zelje, sejemo zadnjič solato, fižol in kole-rabo. V vrtu mora biti zemlja rahla in na vsak način prosta plevela.

V sadovnjaku vidimo, da ima skrbni in napredni sadjar, ki se bori proti živalskim in glivičnim škodljivcem, zeleno sadno drevje in lepe sadove, dočim ima nemarni gospodar samo redke in lišajevne sadove, ki tudi na trgu ne dosežejo nikdar visoke cene. Odstraniti moramo nepotrebne poganjke, posebno one iz divje podlage in očistimo ona mlada drevca, ki jih hočemo okulirati.

Za gnojenje sadnega drevja je julij mesec že prepozen. Ako bi recimo gnojili z gnojnico, bi sicer sadno drevje močno pognojilo, a les najprej ne bi več dozorel.

V hlevu. V hudi vročini drži živino v senci. Kar moraš pripeljati s polja ali od drugod, pripelji zvečer. Pazi na čistost v hlevu in svinjaku, ker nič ni škodljivejšega živini kot smrad in pokvarjen zrak. Gnoja

ne puščaj v hlevu, temveč odstrani ga dnevno. Ne maši oken z gnojem, temveč z gosto mrežo. Pazi na krmiljenje. Ugrete krme ne dajaj živini, tudi ne rosne detelje, da ne boš imel nepravilnosti. Sveže kromcirjevice ne dajaj živini, ker ji škodi vsled neke »solanin« imenovane snovi, ki je v veliki količini strup. Žival naj ne pije premrzle vode, da si ne prehladi prebavilnih organov in da ne dobi driske ali pa še kakšne hujše bolezni.

Vsaki mesec čitaš isto, da je potrebno prašiče cepiti proti rudečici. Si to storil? In tvoji soesdi? Bodi v tem ožiru svetovalec in daj dober zgled. Svinjam dovolim mnogo čistega zraku, ako le moreš tudi kopeli ali jih vsaj tedensko enkrat ali dvakrat operi. Ako imaš pri roki apneno mleko, pobeli ali vsaj poškopri svinjak od znotraj. Zapomni si tudi to, da je detelja, posebno svinjska, kranjska ali domača detelja, izborna krma za prašiče.

V kletti si že pred mesecem dni pre-

točil vino in dobro si storil, ker bi drugače sedaj lahko imel nepravilnosti. Poglej, ako je vino dobro, da nima kakšnega duha, recimo po plesnobi ali žveplu, ali kakšen drugi nedostatek. Ako ima, vprašaj umnega kmetovalca za svet, še boljše pa je, da čitaš »Gospodarski list«, ki je že obravnaval vse najpogostejše nedostatke.

Pazi na prazno posodo, ki naj bo čista in suha ter zažveplana.

Na domu. Pripravimo prostor za krompir, ki naj ne leži na velikih kupih, posebno toliko časa, dokler ni prav suh.

Zbiramo seme različnega sočivja, katero najprej dobro posušimo, potem pa shranimo.

Za jesensko gnojenje senožeti, pa tudi pašnikov moramo sedaj naročiti potrebna umetna gnojila, ki se dobe po najnižji ceni in zajamčeno prvovrstna pri naši največji gospodarski organizaciji, to je Zadruga Zveza v Gorici.

Tržni pregled.

Žito: Trgovina z žitom je splošno malo živa, kar je tudi umevno, ker trg pričakuje vesti o letošnji letini žita na severni polovici sveta. Žetev kaže v splošnem zelo različno širom posameznih držav. Po dosedanjih podatkih bo izpadla žetev slabše od lanskega leta, a cene najprej ne bodo porasle, ker so lanske zaloge še zelo velike. — Najboljše izgleda kaže žetev v Jugoslaviji, kjer bo pridelek nadsreden, v Italiji bo sreden, in sicer v Severni Italiji tak kot lani, v Južni pa slabši, ker mu je suša zelo škodovala. Državni statistični urad sporoča, da bo žetev pšenice dala 13 milijonov q manj, kot lani. Cene so danes sledeče:

	P a d o v a :
pšenica	L 104—108
koruza	L 88—92
rž	L 82—84
ječmen	L 82—84
oves	L 70—80
	T r e v i s o :
pšenica	L 109—112
koruza	L 93—95

oves	L 77—78
rž	L 78—79

Živina: Cena se drži, ker je malo živine na prodaj, zaloge krme pa so visoke. Cene kg žive teže so sledeče:

M i l a n :

voli 1. vrste	5.90—6.60
voli 3. vrste	3.70—4.50
krave 1. vrste	5.70—6.50
krave 3. vrste	2.90—3.90
teleta 1. vrste	9.50—10.—
teleta 3. vrste	6.80—7.50

Krma: Cena senu je širom Italije sicer nekoliko višja kot v naših krajih, v splošnem pa zelo nizka. Isto velja za slamo.

Otrobi stanejo 60—65 L za q, lanene tropine pa 93—95 L.

Maslo: Cena maslu se je širom Italije v splošnem znižala za okoli 50 stot. pri kg.

Svilodi (galeta): Ko se je otvoril letošnji trg svilodov, so bili izgledi zelo žalostni. Obetala se je cena 18 L za kg in trgovci v Gorici prve dni tudi niso hoteli plačati višjih cen. Pozneje je cena narastla za par lir, a ne do višine, kot v ostalih

pokrajinah Italije. Za primer priobčujemo cene iz Voghere, kjer so plačevali svilode

dne 13. junija	po 25.— L
dne 14. junija	po 25.50 L
dne 15. junija	po 27.— L
dne 16. junija	po 27.50 L
dne 17. junija	po 28.— L
dne 18. junija	po 28.50 L
dne 19. junija	po 29.— L
dne 21. junija	po 29.30 L
dne 22. junija	po 30.— L

Ista cena je potem ostala v naslednjih dneh. V splošnem so bile cene v Gorici mnogo nižje kot širom ostale Italije, kjer je veljala cena po 20. juniju splošno nad 24.— za kg. To naj bo majhen nauk za bodoče leto.

Vino: Kar smo poročali v zadnji številki, to bi morali poročati danes. V starih pokrajinah je naravnost opasna vinska kriza, seveda ne povsod enaka. Pri nas

vinogradniki lažje dihajo, ker je letos v sedanjem času manj vina na razpolago kot v istem času lani; izgleda tudi, da bo celotni letošnji pridelek dosegel komaj polovico lanskega in da bodo dosegle cene mošta zadovoljivo ceno. Tu se najboljše vidi, da je nesreča enih sreča drugih, ker bi vino pri nas bilo manj cenjeno, ako ne bi toča ponekod uničila celotnega pridelka.

Umetna gnojila: Sedaj se trguje predvsem za tomaževo žlindro, ki bo letos stala okoli 35—36 L franko kolodvor Julijske Krajine, torej precej manj, kot lansko leto.

Sadje: Dosedanje cene sadja so zadovoljive, ker se pokupi skoraj vse sadje za izvoz. Prve breskve, ki so prišle na goriški trg iz Napolja, so dosegle ceno 16.— L za kg, prve večje količine domačih breskev pa so dosegle ceno 5.— L. Prve in lepe breskve so bile donešene iz Vogerskega in Stare gore.

Gospodarski drobiž.

Polom treh dunajskih bank.

V zadnjih tednih so ukinile kar tri dunajske banke svoje poslovanje, in sicer Bauernbank (Kmečka banka), Lombardbank in Depositenbank. Zadnji dve banki sti spadali k velebankam, katerih je bilo na Dunaju 7, a jih sedaj ostane še 5. Splošno pozornost je povzročil polom Depozitne banke, ki so jo šteli za pravi bačni kolos, ki se pa je kar čez noč zrušila v prah. Pri vseh treh bankah se je opazilo, da niso bili računi v redu, da je vodstvo nesrečno špekuliralo in da nimalo vplačanega toliko akcijskega kapitala, kot so izkazovale objavljene bilance.

Trpeli bodo predvsem vlagatelji, ker ne morejo prijeti nobenega, ki bi jamčil za njihove vloge.

PROTIALKOHOLISTI.

Prepoved uživanja vina in alkoholnih pijač je v veljavi v Zedinjenih državah Sev. Amerike, na Finskem, na Feroe-skih otokih (severno od Anglije), na otokih Papha in Samoa v Tihem oceanu, v Grenlandiji, Novaji zemlji in Salvador. Poleg tega je v Kanadi »suhih« 6 provinc, na Škotskem 342 občin, v Meksiku 4 drža-

vice, na Novi Zelandiji 12 okrajev in nekoliko okrajev tudi v Avstraliji.

Mednarodna Zveza proti alkoholistom je imela letos kongres v Haagu v dneh 22—28 junija. Pristopnina znaša 15 holandskih goldinarjev ali okoli 130 naših lir.

IZVOZ VINA IZ ITALIJE.

V prvih treh mesecih zadnjih treh let je bilo izvoženo:

	1924	1923	1922
vino v sodih	hl 512.701	132.356	162.363
marsala v sodih	hl 2.594	1.722	1.368
vermut v sodih	hl 5.810	9.234	8.739
vino v steklenicah	hl 9.853	8.713	5.949
šumeča vina	steklenic 71.500	84.300	119.900
vermut	steklenic 405.600	610.700	390.400
druga vina	steklenic 291.400	268.700	328.300

Največ se izvažava v Francijo in v Švico. Švica uvažava vedno več italijanskega vina, dočim količina španskega vina vedno bolj pada. Vzrok tiči v ceni, ker je sedaj italijansko vino franko švicarska meja bolj po ceni kot špansko. V Švico so v letih 1922 in 1923 tudi Ogri uvozili precej vina, dočim sedaj ne ne morejo več, ker jih je Italija izkonkurirala.

Pozor kmetovalci!

Tvrdba „VINOAGRARIA“

V Gorici, Via C. Favetti 5

(za hotelom „Tri Krone“)

prodaja klajno apno, bisulin, cevi iz gumija, nože znamke „Kunde“ ličje, ročne in nahrbtnne žveplovnike francoske tvrdke „Vermorel“, vinske tehtnice, zamaške, azbest, steklenice za vzorce vina, aparate in kozarce za vkuhanje sadja in druge potrebščine za sadjarje, čebelarje, itd. Popravlja bolna vina, oziroma daje nasvete in potrebne snovi v to svrhu. Blago pošiljam tudi po pošti.

Just Ušaj,

oenotehnik in agronom

Najpristnejša domača vina dobite vedno pri

Vinarski Zvezi v Gorici

(Via Mameli št. 8 pri stari gimnaziji)

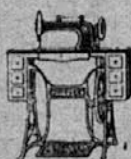
Podpirajte lastnega kmetovalca!

Stara znana gostilna „**PRI ČRNEM ORLU**“

Via S. Giovanni št. 6

toči pristna **domača** vina: briško rebulo, vipavsko belo in črno vino ter kraški teran. — **Izborna kuhinja.** — Dvorana za zboravanja in dvorišče za krogle. — **FIEGL IVAN.**

Elija Čuk Gorica Stolni trg

Šivalni stroji „Original Titan“, „Pfaff“ jamčeni 30 let. Dvokolesa „Bianchi“ in „Altena“. — Velika zaloga orožja in streliva in posameznih delov zgoraj imenovanih strojev. **Lastna delavnica.**

G. CARLOTTO — GORICA

Piazza Cavour (ex P. Duomo) Stolni trg 3.

Izbrana vrtnarska, poljedelska in travniška semena. Zaloga žita, umetnih gnojil in raznih sredstev za uničevanje rastlinskih škodljivcev in bolezni.

Katoliško tiskovno društvo

- - vpisana zadruga z omejenim jamstvom - -

Gorica, Riva Piazzutta šte. 18

V Gorici, v januarju 1924.

oooo

Knjigarna K. T. D. v Gorici, Via Carducci št. 2

„Zadružna tiskarna“ v Gorici

Knjigoveznica (E. Bednarik) } v Gorici, Riva Piazzutta 18

Mladika (družinski mesečnik)

Svečarna (J. Kopač) v Gorici, Via Carducci št. 2-4.

Telefon št. 253

P. n.

Z velikim zadoščenjem ugotavljamo, da so si podjetja našega K. T. D. pridobila polno zaupanje vseh slojev našega ljudstva.

Bodite uverjeni, da se bo K. T. D. vedno pokazalo vredno tega zaupanja.

Saj so se njegovi člani, med katere štejemo naše najodličnejše kulturne delavce, že pri ustanovitvi v zadružni pogodbi odrekli vsaki udeležbi pri morebitnih dobičkih, tako da je vsaka sebična tendenca popolnoma izključena. Pač pa se ves dobiček podjetij uporablja v kulturne namene, kakor to določajo pravila.

Zato Vas vabimo in prosimo, da se tudi v bodoče poslužujete naših podjetij:

Knjigarne K. T. D. - Via Carducci št. 2,

Zadružne tiskarne - Riva Piazzuta št. 18,

Knjigoveznice (E. Bednarik) - Riva Piazzutta št 18,

Svečarne (J. Kopač) - Via Carducci 2-4.

Z odličnim spdštovanjem

Načelstvo K. T. D.